

Стасенко Р. Ю.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕТНОНІМІВ ЯК МОВНИХ МАРКЕРІВ ЕТНІЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ПІДАВСТРІЙСЬКОЇ ГАЛИЧИНИ

Статтю присвячено дослідженню етнізмів як первинних мовних маркерів етнічних стереотипів у німецькій мові та особливостям їхнього перекладу українською мовою. Особливу увагу приділено аналізу історичних, культурних та соціальних умов написання вихідного тексту та умовам створення тексту перекладу. Корпусом дослідження слугують твори німецькомовних авторів, які проживали на теренах габсбурзького Королівства Галичини та Лодомерії (1772–1918) або подорожували його територією та ділилися враженнями від землі у своїх численних нотатках, щоденниках, нарисах, оповіданнях та романах (Александр фон Гуттри, Йоганн Георг Кооль, Зальця Ляндманн, Йозеф Рот, Леопольд фон Захер-Мазох, Карл Еміль Француз). До розгляду взято етнізми чотирьох найбільших етнічних груп, які проживали в Галичині, а саме Polen – поляки, Ruthenen – русини, Juden – євреї та Deutsche – німці. Такі пари етнізмів були виявлені у більшій частині корпусу дослідження. Проте переклади вказаних етнізмів варіюються залежно від історичного контексту, часу написання текстів оригіналу та створення його перекладу, але також і від перспективи стереотипізації (авто-/гетеростереотип) та способу вираження думок автора у творі. Визначено такі додаткові пари етнізмів галицьких етнічних груп: Polaken – поляки, Ruthenen – рутенці, Ruthenen – українці, Russen – русини, Russinen – русини, Kleinrussen – українці, Rusnaken/Rusniaken – руснаки/русняки, Juden – жиди, Juden – євреї. Здійснено культурно-історичний аналіз вживання вказаних етнізмів у визначений період та проаналізовано причини варіювання їхнього перекладу. Також встановлено, як спосіб вживання етнізмів визначає весь етнічний стереотип, які конотації він викликає та як його сприймають читачі вихідної та цільової культур.

Ключові слова: етнізм, стереотип, етнічний стереотип, етнічна група, Галичина, література підавстрійської Галичини, поляки, русини, євреї, німці, переклад.

Постановка проблеми. Етнічні стереотипи як спрощені, редуковані, стандартизовані, часто емоційно забарвлені уявлення про представників своєї чи іншої етнічної групи відіграють важливу роль у перебігу всіх міжкультурних взаємин. Володіючи певною інформацією про той чи той етнос, людський мозок застосовує її у всіх незнайомих ситуаціях, щоб спростити перебіг рецепції нового і в такий спосіб уникнути нагромадження відомостей про кожного етнічного представника. Етнічні стереотипи працюють наче комірочки, в яких закодовані короткі повідомлення про осіб, які визначають себе приналежними до конкретного народу. Це, як визначає Н. Семенів, «уявлення про моральні, розумові, фізичні якості, притаманні представникам різних етнічних спільнот» [19, с. 175]. Зазвичай такі повідомлення формуються в суспільній свідомості внаслідок тривалих міжетнічних взаємин і міцно закарбовуються в колективній пам'яті етносів. Т. Клименко наголошує, що «[н]езважаючи на те, що такий образ

має досить поверховий характер і фіксує в собі іноді несуттєві риси етносу чи етнічної групи, він надзвичайно стійкий, консервативний і важко піддається найменшим змінам під впливом раціональної інформації» [14]. Найчастіше етнічні стереотипи формуються в гетерогенному (з погляду етнічної приналежності) суспільстві, де міжетнічні контакти встановлюються в межах спільної території, єдиного суспільного ладу, нерідко також у рамках однієї мови, якою послуговується населення на національному рівні. Спільне проживання різних етнічних меншин дає поштовх для утворення нових стереотипів, які можуть бути підтверджені або ж спростовані в щоденному житті їхніх представників. Цікавим й водночас важливим для актуального етапу розвитку мовознавчих наук є питання, як такі образи й уявлення можуть бути передані потенціалом мови як одного із найголовніших та найпоширеніших способів людського спілкування і як відбувається їхній міжмовний трансфер з огляду на культурні,

історичні, соціальні та лінгвальні особливості вихідної та цільової культур. Етнічні стереотипи є безперечним прикладом взаємозв'язку мови і мислення культурних спільнот, що ставить перекладача перед складною проблемою донесення їхнього змісту за допомогою мовних засобів до читача перекладеного тексту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До питання мовної реалізації стереотипів загалом та етнічних зокрема зверталися численні науковці, як, наприклад, Г. Патнем в англomовній літературі, А. Венцель, У. Квастгоф, Ю. Кіліан у німецькомовній, С. Бартмінські, Г. Курковська, З. Мітосек, К. Пісаркова, С. Скорупка в польськомовній, С. Бассай, О. Грибок, О. Лазарович, Д. Литовченко в українськомовній та ін. Польський етнолінгвіст Є. Бартмінські визначає стереотипи як ментальні конструкції, вкорінені в нашій свідомості за допомогою мови, завдяки якій мають здатність розширювати коло реципієнтів. Вони є складовою частиною мовного образу світу та лінгвокультурного коду і як продукт людських механізмів часто піддаються зумисним маніпуляціям мовців [1, с. 159–160]. Німецька дослідниця в галузі лінгвістики У. Квастгоф вважає, що стереотипи – це стійкі образи про класи осіб, яким приписують певні якості та способи поведінки і які зафіксовані в мові у формі речення [6, с. 28]. Українська мовознавиця О. Грибок присвятила низку праць об'єктивації культурних стереотипів у німецькій мові та випрацювала мовний апарат їхньої передачі, звертаючи особливу увагу на форму речень із генералізованим значенням за моделлю $P(x), P(x, y, \dots, z)$, де P – предикат, x, y, \dots, z – аргументи (актанти). Дослідниця також наголошує, що варіювання таких моделей «зумовлене типом предикації, лексичним значенням, валентністю основного дієслова та видом вільних поширювачів, які засвідчують зміну відомих стереотипів, нагадують про існування національного стереотипу та демонструють вибір неочікуваних ознак, покладених в основу стереотипізації» [10, с. 14].

Одну із класифікацій мовних засобів реалізації етнічних стереотипів запропонувала О. Фалафівка, розмежувавши їхні мовні маркери та допоміжні засоби для їхньої вербалізації. До першої групи дослідниця зараховує етноніми та їхні похідні прикметники і прислівники, топоніми та похідні від них слова, антропоніми, кольороніми, релігійоніми, назви загальновідомих національних символів, цінностей та реалій. До другої групи належать тропи, фразеологізми, стилістичні прийоми, імпліцитні засоби, сталі словосполу-

чення, прислів'я, приказки та ін. [20, с. 210–211]. Власне, етноніми – назви народностей, етносів чи племен – є тим первинним знаком, який спонукає до активації всіх уявлень про представників конкретної групи людей. Г. Лукаш пропонує розрізняти терміни «етноніми» та «етнофолізми», визначаючи перші як нейтральні словникові одиниці, не наділені конотаціями, а другі як негативно забарвлені одиниці, які характеризуються негативним характером та слугують для дистанціювання одних народів від інших [17, с. 130]. Для зручності та наочності усі приклади етнонімів та етнофолізмів, запропонованих у цій статті, будуть розглянуті як етноніми, окреслені певними культурно-історичними конотаціями. Проблематику перекладу етнонімів досліджує Л. Ярова, яка вважає, що найдоцільніше розглядати їх у трьох аспектах: семантичному (виявлення подібностей і відмінностей між етнонімами в мові оригіналу та мові перекладу в семантичному плані), структурно-граматичному (зіставлення структурних моделей етнонімів у мові оригіналу та мові перекладу) і компонентному (встановлення близьких за семантикою або різнорідних елементів у складі етнонімів) [23, с. 299]. З огляду на ці аспекти дослідниця пропонує три групи міжмовних відношень, які утворюються в результаті перекладу етнонімів: 1) лексичні еквіваленти; 2) лексичні аналоги; 3) безеквівалентні лексичні одиниці, а також чотири способи їхнього перекладу: 1) опис та роз'яснювальний переклад; 2) приблизний переклад; 3) транслітерація/транскрипція; 4) калькування [23, с. 299, 301].

Постановка завдання. Мета пропонованої розвідки – виявити та визначити етноніми як первинні маркери етнічних стереотипів у мові оригіналу та проаналізувати особливості їхнього перекладу, беручи до уваги історичні, культурні та соціальні особливості умов, за яких були створені вихідний та цільовий тексти. Корпусом дослідження слугують твори німецькомовних авторів, які були уродженцями габсбурзького коронного краю Королівства Галичини та Лодомерії (1772–1918), проживали на його теренах або подорожували його територією та ділилися враженнями від соціокультурного життя землі у своїх численних нотатках, щоденниках, описах, оповіданнях та романах. До таких авторів, твори яких, зокрема, будуть проаналізовані в цій статті, належали Александер фон Гуттри, Йоганн Георг Кооль, Зальця Ляндманн, Йозеф Рот, Леопольд фон Захер-Мазох, Карл Еміль Француз. Населення Галичини, яке налічувала близько

8 мільйонів мешканців, вирізнялося міжетнічністю та багатомовністю, адже складалося з багатьох етнічних груп, найбільшими з яких були поляки, русини, євреї та німці. Всіх їх об'єднували єдина територія та спільний суспільний лад, внаслідок чого їхні представники стикалися у щоденному житті із найрізноманітнішими конфліктними ситуаціями. Спільне проживання різних етносів на території Галичини породжувало багато стереотипів щодо їхніх представників, які тогочасні автори намагалися якомога автентичніше передати у своїх творах. Основним мовним маркером цих етностереотипів є етноніми, особливості яких будуть розглянуті в наступному розділі. Важливо також наголосити, що культурою вихідного тексту є водночас цільова культура, тобто твір оригіналу вже вміщує інформацію про культуру, яка є підґрунтям для створення тексту перекладу.

Виклад основного матеріалу. У цій частині аналіз етнічних стереотипів та етнонімів як його маркерів представлений за порядком часток етнічних груп населення Галичини – найбільшої провінції Австро-Угорської імперії. У 1900 році вона мала такий етнічний розподіл: найбільша частка припадала на поляків – 45,8%, на русинів – 42,4% і на євреїв – 11,0%, хоча такий поділ здійснювався загалом на основі релігії, яку сповідували його представники (відповідно, римо-католики, греко-католики та юдеї), а не за етнічною приналежністю осіб. На німецькомовних людей припадало лише 2,5% населення. Русини заселяли здебільшого сільські та приміські території, тоді як поляки та євреї переважали в міських регіонах [9]. Німці часто жили поряд з українцями та були прикладом для наслідування у сфері господарства та землеробства.

1. Поляки. Типовою парою етнонімів на позначення польського етносу в Галичині є пара *Polen* – *поляки*, які є лексичними еквівалентами в мовах оригіналу та перекладу. Автор А. фон Гуттри використовує етнонім поляків у стереотипі про їхній зовнішній вигляд та тілобудову: «*Die Polen sind ein mittelgrosser, kerniger, arbeitsamer Menschenschlag*» [3, с. 44] – «*Поляки – середнього зросту, сильні, працьовиті*» [11, с. 45]. К. Е. Француз пише про чесноту поляків, які вміють не піддаватися впливові негативних ситуацій: «*je schlechter es den Polen geht, desto mehr deklamieren sie und zeigen stolze Gesichter*» [2, с. 55] – «*чим гірше ведеться полякам, тим більше вони декламують і показують горді обличчя*» [21, с. 53]. Той самий автор вживає етнонім *Polaken* на позначення польського народу в Галичині, який є запозиченим із польської і має у німецькій мові нега-

тивну конотацію: «*der deutsche Bauer in Galizien [...] möchte am liebsten mit den „Polaken“ gar nichts zu tun haben*» [2, с. 93] – «*німецький селянин у Галичині [...] найчастіше не хоче мати з поляком нічого спільного*» [21, с. 77]. Завдяки цьому етноніму Француз створює контраст на стосунках німців та поляків у Галичині, які, очевидно, були не найкращими. Бачимо, що автор взяв слово *Polaken* у лапки, чого немає в перекладі, адже етнонім перекладений нейтральним словом *поляк*. У такому разі можемо говорити лише про лексичні аналоги, а не еквіваленти, оскільки етнонім та весь стереотип у перекладі не виконує такої експресивної функції, як в оригіналі.

2. Русини. В Енциклопедії історії України знаходимо інформацію, що у Габсбурзькій монархії етнонім *русини*, а у німецькій мові – *Ruthenen* (що є запозиченням із латини) був офіційною назвою всього українського населення цієї держави [13]. Автор галицької літератури часто порівнювали русинів та поляків як сусідніх слов'янських народів та використовували так звані «подвійні етнічні стереотипи» (терміни авторки – *Р. С.*), які охоплюють інформацію про представників обох етносів: «*Schlank und von höherem Wuchs als der Pole im allgemeinen, ist der Ruthene langsam und überlegt, misstrauisch, argwöhnisch und verschlossen, zugleich aber doch auch leichtgläubig und unbeholfen*» [3, с. 48] – «*Стрункий і вищий зростом аніж поляк русин є неквапливим та розсудливим, недовірливим, обачним та потайливим, але разом з тим щирим та безпорадним*» [11, с. 49]. У цьому прикладі А. фон Гуттри вживає стереотип зовнішнього вигляду та темпераменту русинів, використовуючи етнонім *Ruthene*, який українською перекладений як *русин*. Цікавим спостереженням є способи перекладу етнонімів на позначення русинського народу, які походять від історичного поняття *Русь* та можуть викликати дискусії щодо їхнього розуміння: «*Ein Russe, das hatte er gleich gesagt, und war auch nicht schwatzhaft genug, um für einen Polen gelten zu können*» [8] – «*Русин – про це він одразу ж сказав, та й не такий балачукий, щоби прийняти його за поляка*» [12, с. 20]; «*Das ganze östliche Galizien vom San an, ist vorwiegend von Kleinrussen, drei Millionen bewohnt*» [8] – «*Уся Східна Галичина, починаючи від Сяну, заселена здебільшого українцями, чисельністю до трьох мільйонів мешканців*» [12; 15]. У першому прикладі вжитий етнонім *Russe*, який у сучасній німецькій мові є відповідником до слова *росіянин*, проте перекладений як *русин*, оскільки з контексту та з цілого твору відомо, що автор пише про

Галичину XIX століття. У тому самому творі він вживає етнонім *Kleinrusse* (укр. дослівно *малорос*), який слугував для позначення українського етносу у Царській Росії та набув усередині XIX ст. дискримінаційних ознак. Перекладачка застосувала стратегію корективного перекладу, завдяки якому передбачила можливу реакцію в цільовій культурі на шовіністичний термін і замінила його нейтральним етнонімом *українці*. У творі автора Й. Г. Кооля знаходимо ще один етнонім на позначення русинів – *Rusnaken/Rusniaken* – *руснаки/русняки*, який вживали як самоназву в діалектах, проте який, очевидно, не був улюблений у русинських колах: «*Sie werden auch Rusnaken oder Rusniaken genannt [...]. Sie nennen sich vielmehr selbst so, «besser, feiner und gelehrter aber,» sagte mir ein gebildeter Rusniake, «nennt man uns Ruthenen oder Russinen» [4, с. 31–32] – «Їх називають ще руснаками або русняками [...] Адже вони самі так себе називають. Освічені руснаки вважають, однак, що кращою, милозвучнішою і науково обґрунтованою є назва «*рутенці*» або «*русини*» [15, с. 50]. У другому реченні, крім етноніму *Ruthenen*, вжито подібно до попереднього прикладу *Russin*en. Перекладач обіграє ці два терміни і перекладає перший як латинізоване *рутенці*, а другий – як *русини*, зберігши в такий спосіб подібність етнонімів у мові оригіналу та у мові перекладу.*

3. Євреї. У сучасній українській мові представників юдаїзму прийнято називати *євреями*, що є відповідником німецькому *Juden*: «*Der bei weitem häufigste Typ des Juden weist ein blasses, schmales Gesicht auf, von krankhaftem Aussehen» [3, с. 64] – «Найпоширеніший тип *єврея* з блідим, худим обличчям хворобливого вигляду» [11, с. 65]. Довкола цього етноніму точиться чимало наукових дискусій, адже у період існування Галичини побутував термін *жиди*, який не був пов'язаний із жодними негативними конотаціями і не був образливим. Часто слово *єврей* вважають наслідком «впливу колишньої Російської імперії та нав'язування цього терміна шляхом русифікації України, особливо у радянські часи» [22]. Втім для уникнення міжетнічних конфліктів та диспутів науковці, які займаються єврейським питанням, апелюють вживати в сучасній українській мові термін *євреї*. Проте інколи перекладач створює контраст між словами самого автора та його протагоністів, щоб якомога автентичніше передати конкретну ситуацію, яка була написана в часи Галичини, як видно з такого прикладу (діалог русинів у тексті): «*Wir arbeiten nur noch für den Juden und den Edelmann» [2, с. 22] – «Ми ж пра-**

цюємо тільки на *жиду* й на *поляка!*» [21, с. 33]. Тут перекладач ужив термін *жид* як переклад слова *Jude*, хоча в інших місцях перекладає його як *євреї*: «*die Juden haben keine Bilder, auch singen sie nicht und tanzen nicht und sind überhaupt sehr betriübt Leute» [2, с. 50] – «євреї не мають ікон, вони також не співають і не танцюють, і взагалі є дуже похмурими людьми» [21, с. 50]. Щоб не вступати в полеміку щодо правильності чи неправильності вживання термінів *євреї/жид*, перекладачі інколи використовують стародавнє позначення цього народу – *зебреї*: «*Von den 15 000 Juden leben 8000 vom Handel. [...] Die anderen 7000 Juden sind kleine Handwerker, Arbeiter, Wasserträger, Gelehrte» [Roth, 45] – «3 15 000 *зебреїв* 8000 живуть з торгівлі. [...] Інші 7000 *зебреїв* – це дрібні ремісники, робітники, водоноси, вчені» [Рот, 231].**

4. Німці. Дещо рідше автори німецькомовної літератури півавстрійської Галичини згадують про етнічну групу німців, яка була нечисленною і штучно заселеною у цей край для германізації його території. Наведений приклад демонструє стосунки русинів та німців у Галичині, уявкому вжито етнонімічну пару *Deutsche*–*німці*, що є лексичними еквівалентами в мові оригіналу та перекладу: «*Die Ruthenen hatten ja anfänglich mit den Deutschen sympathisiert und waren von ihnen entsprechend gut behandelt worden» [5, с. 42] – «Українці спочатку симпатизували *німцям*, що допомагало їм зберегти добрі стосунки» [16, с. 43]. Цікавим є порівняння русинів та німців за допомогою стилістичного прийому антитези: «*Der Ruthene ist trägt, der Deutsche überaus fleißig. Der Ruthene liebt den Schnaps sehr; der Deutsche trinkt am Sonntag sein Gläschen Meth oder Wein und sehr selten ein Glas über den Durst. Der Ruthene ist kein guter Rechner, der Deutsche ist sparsam bis zum Geiz» [2, с. 93] – «Позаяк *русин* інертний, а *німець* надзвичайно старанний. *Русин* дуже любить горілку, а *німець* випиває в неділю свою склянку меду або вина й лише зрідка ще щось, аби вгамувати спрагу. *Русин* не надто великий рахівник, натомість *німець* економний аж до скупості» [21, с. 77].**

Висновки і пропозиції. Етнічні стереотипи спрощено і стисло передають інформацію про такі особливості представників етносів, як, наприклад, зовнішній вигляд, характер, темперамент, професію, звички у щоденному житті. Важливим мовним маркером етнічних стереотипів є етноніми, які під час перекладацького трансферу породжують цілу низку питань щодо їхньої адекватної передачі в тексті для цільової культури. Щоб зуміти правильно відповісти на ці питання, потрібно взяти до уваги,

насамперед, контекст твору, історичні передумови та епоху написання тексту, функціонування стереотипу в тексті перекладу та можливу негативну реакцію читача на нього. Важливо також розрізняти автостереотипи та гетеростереотипи, розмежовувати слова автора і слова його протагоністів у творі. З огляду на всі згадані особливості на основі корпусу дослідження – німецькомовних творів авторів південноукраїнської Галичини – були виокремлені такі пари етнонімів в оригіналі та в перекладі на позначення етнічних меншин, які проживали

на території Галичини з 1772 до 1918 року (етноніми подано німецькою та українською мовами у називному відмінку у формі множини): *Polen* – поляки, *Polaken* – поляки, *Ruthenen* – русини, *Ruthenen* – рутенці, *Ruthenen* – українці, *Russen* – русини, *Russinen* – русини, *Kleinrussen* – українці, *Rusnaken/Rusniaken* – руснаки/русняки, *Juden* – євреї, *Juden* – жиди, *Juden* – гебреї, *Deutsche* – німці. У подальших розвідках буде розширено корпус дослідження, розглянуто і проаналізовано етноніми на позначення менших етносів Галичини.

Список літератури:

1. Bartmiński J. Nasi sąsiedzi w oczach studentów. *Narody i stereotypy* / red. T. Walas. Kraków, 1995. S. 259–260.
2. Franzos K. E. Der Markttag von Barnow. Neue Culturbilder aus Halb-Asien. *Vom Don zur Donau, erster Band*. Stuttgart und Berlin, 1912. S. 1–106.
3. Guttry A. von. Die Polen. Die Ruthenen. Die Juden. *Es war einmal Galizien...* / herausgegeben von A. Paslowska, J. Prochasko, T. Vogel. Lwiw, 2015. S. 44–73.
4. Kohl J. G. Reisen im Inneren von Rußland und Polen. Dritter Theil. Die Bukowina, Galizien, Krakau und Mähren. Dresden und Leipzig : In der Arnoldischen Buchhandlung, 1841. 518 S.
5. Landmann S. Ausklang und Ende. *Es war einmal Galizien...* / herausgegeben von A. Paslowska, J. Prochasko, T. Vogel. Lwiw, 2015. S. 36–42.
6. Quasthoff U. Soziales Vorurteil und Kommunikation – Eine sprachwissenschaftliche Analyse des Stereotyps. Ein interdisziplinärer Versuch im Bereich von Linguistik, Sozialwissenschaft und Psychologie. Frankfurt a. M. : Athenäum, 1973. 312 S.
7. Roth J. Juden auf Wanderschaft. Pollack M. *Galizien: Eine Reise durch die verschwundene Welt Ostgaliziens und der Bukowina*. Berlin, 2013. S. 205–207.
8. Sacher-Masoch L. von. Don Juan von Kolomea. URL: <https://www.projekt-gutenberg.org/sacher-m/kolomea/kolomea.html> (дата звернення 17.11.2020).
9. Аркуша О. М. Мудрий. Галичина. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=28395 (Дата звернення: 15.11.2020)
10. Грибок О. Об'єктивація лінгвокультурних стереотипів у німецькомовному побутовому дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 27.08.14. Харків, 2014. 21 с.
11. Гуттри А. фон. Поляки. Русини. Євреї / пер. з нім. І. Клим, А. Паславської. *Була собі Галичина...* / упорядн. А. Паславська, Ю. Прохасько, Т. Фогель. Львів, 2015. С. 44–73.
12. Захер-Мазох Л. фон. Дон Жуан з Коломиї. Захер-Мазох Л. фон. *Венера в хустрі* / пер. з нім. Н. Іваничук. Львів, 2008. С. 15–57.
13. Ісаєвич Я. Русини. *Енциклопедія історії України*. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Rusyny> (Дата звернення: 17.11.2020).
14. Клишченко Т. Стереотип етнічний. *Етнічний довідник: поняття та терміни*. URL: <http://etnography.national.org.ua/glossary/index.html> (Дата звернення: 12.11.2020).
15. Кооль Й. Г. Подорожі в межах кордонів Росії та Польщі. Частина третя. Буковина, Галичина, Краків і Моравія (1841). *Из австрійсько-німецької українки 18–19 століть. Частина перша* / упорядн., перекл., коментарі Б. Гавришкова. Львів, 2008. С. 48–53.
16. Ляндманн З. Схилок і кончина : пер. з нім. О. Мольдерф, Ю. Прохасько. *Була собі Галичина...* / упорядн. А. Паславська, Ю. Прохасько, Т. Фогель. Львів, 2015. С. 35–37.
17. Лукаш Г. Коногації етнонімів у мовній та культурній свідомості українців. *Мова і суспільство*. 2018. № 9. С. 125–132.
18. Рот Й. Гебреї в мандрах. Поллак М. *До Галичини: про хасидів, гуцулів, поляків, русинів. Уявна мандрівка зниклим світом Східної Галичини та Буковини* / пер. з нім. Н. Ваховської. Чернівці, 2017. С. 230–232.
19. Семенів Н. Етнічні стереотипи: чинники формування та їх використання засобами масової інформації. *Проблеми сучасної психології*. 2018. № 42. С. 170–190.
20. Фалафівка О. Мовні маркери етнічних стереотипів у публіцистичному дискурсі. *Studia methodologica*. 2014. № 38. С. 208–213.
21. Францоз К. Е. Ярмарковий день у Барнові. *Ucrainica: Культурологічні нариси* / упорядн., пер. з нім., передмова і коментар П. Рихла. Чернівці, 2010. С. 21–84).

22. Що ховається у слові: Регіональні терміни для євреїв, минулих та теперішніх. *Rohatyn Jewish Heritage*. URL: <https://rohatynjewishheritage.org/uk/education/resources/whats-in-a-word/> (дата звернення: 18.11.2020).

23. Ярова Л. Англійські етноніми та етнофобізми в аспекті перекладу. *Наукові записки. Серія: філологічні науки*. 2014. № 126. С. 298–320.

Stasenko R. Yu. PECULIARITIES OF TRANSLATION OF ETHNONYMS AS LANGUAGE MARKERS OF ETHNIC STEREOTYPES IN GERMAN-LANGUAGE LITERATURE OF AUSTRIAN GALICIA

The article analyzes the ethnonyms as primary language markers of ethnic stereotypes in the German language and the peculiarities of their translation into Ukrainian. Particular attention is paid to the analysis of historical, cultural and social conditions of writing the source text and the conditions of creating the target text. The study is based on the works of German-speaking authors who lived in the Habsburg Kingdom of Galicia and Lodomeria (1772–1918) or traveled through its territory and shared their impressions of the land in their numerous notes, diaries, essays, short stories and novels by (Alexander von Guttry, Johann Georg Kohl, Salcia Landmann, Joseph Roth, Leopold von Sacher-Masoch, Karl Emil Franzos). The ethnonyms of the four largest ethnic groups which lived in Galicia were considered, namely Polen – поляки (Poles), Ruthenen – русини (Ruthenians), Juden – євреї (Jews) and Deutsche – німці (Germans). Such pairs of ethnonyms were found in most of the study. However, translations of these ethnonyms vary depending on the historical context, the time of writing the original texts and creating its translation, but also on the perspective of stereotyping (auto- / heterostereotype) and the way the author expresses his thoughts in the work. The following additional pairs of ethnonyms of Galician ethnic groups have been identified: Polaken – поляки, Ruthenen – рутенці, Ruthenen – українці, Russen – русини, Russinen – русини, Kleinrussen – українці, Rusnaken/Rusniaken – руснаки/русняки, Juden – жиди, Juden – євреї. The cultural-historical analysis of the use of these ethnonyms in a certain period is carried out and the reasons of variation of their translation are analyzed. It is also established how the way of using ethnonyms determines the whole ethnic stereotype, which connotations it causes and how it is perceived by readers of the source and target cultures.

Key words: ethnonym, stereotype, ethnic stereotype, ethnic group, Galicia, literature of Austrian Galicia, Poles, Ruthenians, Jews, Germans, translation.